

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. I. Quid sit Fortitudo, Quod ejus Officium, Quæ Vitia Opposita?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

DISPUTATIO TERTIA.

De Fortitudine ejusq; Partibus, & Vitiis Oppostis.

QUESTIO I.

Quid sit Fortitudo, Quod ejus Officium, Quae Vitia Opposta?

1. Quid Fortitudo generaliter sumpta.

Fortitudo sic dicitur ex analogia ad robur corporis, aliquando generatim sumitur pro firmitate animi in bono honesto: & sic importat habitum innominatum, quo quis firmiter proponit omnem bonum honestum, de quo alibi dictum est. Vel etiam qualibet virtus si perfecta sit, & in gradu heroico, dum efficitur, ut animus firmiter suo objecto inhaereat, habet rationem fortitudinis generaliter sumptam. Aliquando vero, & in praesenti fortitudo sumitur specialiter, & definiri potest, virtus quae moderatur motus animi in rebus terribilibus, praesertim periculis mortis agrediendis vel sustinendis. Difficillimum namque est in iis animum regere, & statum rationis retinere. Proinde statuitur a D. Thoma q. 123. art. 2. & reliquis Scholasticis specialis virtus, ut quis decore & juxta rationis praescriptum motus animi moderetur, ac exterius se gerat. Sufficiens quidem id praestarent singulae virtutes ex proprio quarumlibet fine, quando sunt in gradu heroico; in quo paucis singulae competunt. Fortitudo autem id praestat ex motivo communi, quia videlicet per se decens & honestum est, virum fortem sic se gerere in tali periculo. Quamvis alioquin distinctio virtutis specialis fortitudinis a ceteris difficultate non careat, quam fuse discutit Arriaga d. 51. sect. 2.

Quid specialiter sumpta.

An sit virtus specialis.

2. Moderatur timorem, audaciam & tristitiam.

An versetur, uti & temperantia, circa passiones, an immediate circa actiones.

trarios actibus, ex quibus passiones ipsae proxime nascuntur. Id itaque intelligi debet, quatenus fortitudo & temperantia causant actus moderativos passionum animi, quae in materia fortitudinis & temperantiae solent esse vehementiores, & ex quibus radicaliter potissimum profluit difficultas per has virtutes superanda.

Actus itaque primarius & proprius fortitudinis est in magnis periculis, praesertim mortis, velle servare decorum, id est, illa pericula non plus fugere vel appetere, quam ratio dicitur. Secundus, est moderari internas passiones timoris, audaciae & tristitiae. Tertius, in eisdem periculis servare decorum in motu externo, gestibus, & faciei constitutione. Hi, inquam, sunt tres actus fortitudinis, si fiant ex ejus motivo, sive ob honestatem, fortitudinis: si vero fiant ex alio motivo, videlicet quia id est necessarium ad implendam legem charitatis, obedientiae &c. erunt formales actus charitatis, obedientiae aut alterius virtutis, materialiter autem solum actus fortitudinis. Quamquam passim in Scriptura, & Patribus simpliciter appellantur viri fortes, qui ex quavis causa honesta opus fortitudinis praestant.

3. Qui sint actus Fortitudinis.

Porro inter actus fortitudinis maxime elucet martyrium, seu Baptismus sanguinis (de quo in Tract. de Sacramento agitur) quia majus robur requiritur, ut quis ultra se ingerat morti certae sine ulla restituta aut vindicta, quam ut se exponat periculo mortis cum aliqua spe evasionis & conatu justae vindictae: impetus enim animi in hoc casu vix admittit mortis apprehensionem. Martyrium tamen etiam ex genere seu objecto actus fortitudinis, solet ex aliis motivis subiri, praesertim charitatis Dei. Ipsum etiam censetur simul externa confessio seu testimonium fidei, quatenus solet acceptari ad testandam fidei veritatem in se vel in opere virtutis relucens.

4. Martyrium qui sit actus Fortitudinis.

Nota, moderationem hanc fieri mediante consideratione rationis, qua in primis ostenditur mortem non esse tantum malum, utpote quae a tot malis liberet, & verorum bonorum sit initium. Secundo melius esse generose mori, quam ignominiose vivere. Tertio proponendo exempla Christi & Sanctorum. Quae considerationes moderantur timorem. Audacia autem, si nimia sit, comprimitur consideratione periculi, & quod vita non sit sine causa abjicienda.

5. Quae incitantur Fortitudinis.

Vitia opposita fortitudini per defectum sunt

6.

Ei per defectum opponitur Timiditas & Ignavia, vitia invicem connexa.

An sint grave peccatum.

7. Per excessum opponitur Intimiditas & Temeritas.

Vnde nascantur.

Qualiter sint peccamina.

sunt timiditas & ignavia. Timiditas, est vitium, quo exceditur in timendo, videlicet tempore, modo vel quantitate, quâ non oportet. Ignavia, est vitium, quo deficitur in audendo, videlicet non aggrediendo pericula, quando vel quomodo ratio dicitur. Quæ vitia semper videntur simul concurrere; & si in se ipsi sistant, nec ad alium pravum consensum impellant, sunt tantum venialia; sicut excessus aliarum passionum, quæ non inferant aliud detrimentum, quàm quoddam mentem perturbent inutilibus curis & cogitationibus. Si vero impellant ad aliud peccatum, erunt mortalia, vel venialia pro istius peccati conditione: v. g. si timore mortis paratus sis negare fidem, timiditas erit mortalis, contra præceptum confessionis fidei, & sic de ceteris.

Vitia per excessum opposita Fortitudini sunt Intimiditas seu Vacuitas justis timoribus, & Temeritas. Intimiditas est vitium, quo deficitur in timendo, quia videlicet modo & tempore non timeris, id, quod timeri oportet. Temeritas est vitium, quo exceditur in audendo vel aggrediendo pericula mortis, quando, vel quomodo non expedit, v. g. nimis cito, vel ob minus bonum. Hæc vitia oriuntur ex contemptu propriæ vitæ, vel ex inconsideratione, quâ quis minoris æstimat vitam, quàm honorem, vanam gloriam, vel divitias. Secundò oriuntur ex superbia, quâ aliquis nimium sibi confidit, & alios contemnit, quasi ab illis laedi non possit. Tertiò ex animi stoliditate. Unde *Aristoteles 3. Ethic. 7.* vocat insanos & stultos qui nihil timent. Hæc vitia sunt solum peccamina, quatenus continent tacitum consensum periculi, & sunt causa illius: adeoque prout periculum, quod incurritur, est magnum vel parvum, & graviter vel leviter vitandum, erunt mortalia vel venialia. Quando autem sint grave peccatum, concurrunt obligatio alterius virtutis, puta charitatis propriæ, & cuius tenemur conservare vitam.

QUESTIO II.

Quæ sint Partes Fortitudinis, Quæve Vitia Opposita?

8. Quæ partes Fortitudinis.

FORTITUDINI tamquam speciei infirmæ, utpote respicienti principaliter pericula mortis, adeoque honestatem ejusdem rationis, non solent à Theologis attribui partes subjectivæ, sed potentiales, seu fortitudini affines, nimirum Magnanimitas, Magnificencia, Patientia, Longanimitas, Perseverantia seu Constantia. Quibus aliqui jungunt Fiduciam, sine qua nec bonum arduum aggredi, nec malum contingens fortis superare poterit: & Securitatem, quæ pars fiduciæ est, & animum in vir-

tute, exclusis inutilibus curis, tranquillum reddit.

Magnanimitas est virtus, quâ inclinamur ad omne arduum infra periculum mortis in omni genere virtutis, præcisè quatenus hoc est consentaneum animo magno & generoso. Dixi *infra periculum mortis*: quia circa arduum periculi mortis versatur virtus fortitudinis. Unde si magnanimitas & aliæ virtutes assignatæ considerentur quatenus versantur in propria materia fortitudinis, scilicet periculis mortis, non sunt partes potentiales, sed integrantes fortitudinis officium. Dixi etiam *præcisè quatenus* quia unaquæque virtus, si sit perfecta sive in gradu heroico inclinatur ad magna opera in sua materia, quatenus illa continentur sub proprio objecto formali (quod in variis est variis) sed non inclinant in illa, in quantum præcisè sunt consentanea animo magno & generoso. Nil autem verè magnum, nisi virtus, in rebus humanis: ista enim hominem quâ hominem perficit, æternum manet, æternamque vitam conciliat. Terrena bona & corporalia parvi sunt momenti; adeoque parvi ea facit magnanimum, qui non nisi ad verè magna aspirat, indeque sic dictus est.

Unde patet hanc virtutem maximè reperiri in iis: qui speretis omnibus quæ in mundo sunt, Christi consilia sequuntur; magnanimitas enim maximè sita est in contemptu earum rerum, quæ vulgò maximè æstimantur, reverè tamen parvæ sunt; uti sunt honores, divitiæ & voluptates hujus mundi: & in conatu ad ea, quæ sunt maximè ardua ac cælesti honore digna; uti est observantia consiliorum Christi, & perfectio vitæ Christianæ.

Quia tamen illustria facta infestat & commitari solet appetitus honoris, cum respicitur motè magnanimitas, sicut fortitudo pericula mortis, moderando scilicet ne nimius sit, ne ejus intuitu actus fiant &c. Non autem versatur circa honores, eos propter se expetendo: id enim laudabile non est, cum sint res indifferentes.

Vitia magnanimitati opposita per excessum solent numerari, præsumptio, quâ homo ex nimia virium confidentia aggreditur quod est supra vires, & Ambitio, quæ consistit in nimia appetentia honoris: ac Vana gloria, quæ consistit in nimia appetentia gloriæ seu opinionis & faustæ. De quibus *disp. præced. q. ult.* breviter actum fuit. Per defectum ei opposita censetur Pusillanimitas, quæ consistit in quadam fuga magnorum operum, ex eo quod quis nimis facile existimet se esse imparem talibus operibus.

Magnificencia (quæ est quædam inæquata magnanimitas, seu pars integralis ejus) est virtus, quâ quis magnis sumptibus in materia externa atque quid magni efficit. In.

9. Quid Magnanimitas.

Qui dicitur quatenus ad ceteris virtutibus.

Æstimatur virtutibus, vera virtus.

10. In quibus elucet.

Qui versatur circa honorem.

11. Quæ vitia ei opponantur.

12. Quid Magnificencia.